

STANIMO UZ NOVINARSTVO KAO JAVNO DOBRO

Europski informacijski ekosustav je na raskrižju. Dezinformacije, pogrešne informacije, mamac za klikove, zarobljavanje medija, pustinje vijesti na lokalnoj razini, napadi bez presedana na novinare i novinarke, nesigurni radni uvjeti koji dovode do odljeva mozgova u industriji potencijalno imaju poguban utjecaj na kvalitetu novinarstva i medijskog pluralizma. Upotreba generativne umjetne inteligencije uz mnogo potencijala, donosi i mnogo rizika.

Na izborima za Europski parlament 2024. odredit će se smjer Europske Unije. Trebat će nam Europski parlament i Komisija, koji će i dalje biti predani radu na pravednoj Europi poštujući sindikate i ljudska prava, vladavinu prava, slobodu medija i medijski pluralizam te nadzirajući provedbu svih ključnih regulatornih mehanizama ostvarenih u posljednjih pet godina: Direktive o autorskim pravima, Akta o digitalnim uslugama, Zakona o umjetnoj inteligenciji, Direktive protiv SLAPP-a i Europskog akta o slobodi medija.

Europska federacija novinara (EFJ) uoči izbora upozorava na tri akcijske točke koje su ključne za budućnost novinarstva, a koje moraju biti održive, sigurne i etične.

Poticati održivo novinarstvo

- povisiti ulaganje u javno transparentno financiranje prema tržišnim uvjetima, u filantropsko financiranje itd.
- jamčiti neovisno i održivo financiranje javnih medija;
- Tax Big Tech: jamčiti naknadu platformi (pravedan udio) za novinarski sadržaj;
- osigurati pravednu naknadu i autorska prava za (slobodne) novinare;
- osigurati trajni proračun EU-a za neovisne novinarske projekte, medijsku pismenost, praćenje kršenja novinarskih prava te drugu pomoć.

Promicati sigurnosti novinara

- omogućiti sigurno okruženje za novinare/ke, zaštitu od fizičkog nasilja i nasilja na internetu, posebno žena i marginaliziranih skupina
- zaustaviti nekažnjavanje napada na novinare i novinarke;
- prepoznati i spriječiti zlouporabu sudskih postupaka čiji je cilj ušutkati novinare;
- spriječiti nezakonitu upotrebu špijunskog softvera protiv novinara.

Regulirati generativnu UI

- dati prednost maksimalnoj transparentnosti podataka o osposobljavanju i umjetno generiranom sadržaju;
- osigurati obveznu naknadu autorima za sadržaj generiran umjetnom inteligencijom s pomoću novinarskog rada;
- poticanje razvoja smjernica za odgovornu uporabu i razvoj novinarske umjetne inteligencije;
- Osigurati da umjetna inteligencija bude sastavni dio osposobljavanja novinara i medijskih radnika I radnica među ostalim da bi se spriječile bilo kakve zlouporabe generativne umjetne inteligencije za stvaranje pogrešnih vijesti i dezinformacija.

Europska federacija novinara koja predstavlja 73 sindikata novinara i strukovnih udruženja u 45 zemalja poziva kreatore politike EU da se zauzmu za novinarstvo i novinare u Europi.

Svi smo svjedoci porasta pogrešnih informacija i dezinformacija, slabljenja poslovnog modela neovisnog novinarstva i povećane političke kontrole nad novinarima i medijima. Novi nadzornici pristupa informacijama, velike internetske platforme – Big Tech – i njihovi poslovni model usmjereni na privlačenje publike narušavaju kvalitetu sadržaja i temelje zdravog informacijskog ekosustava. Sve to ima potencijalno poguban utjecaj na povjerenje u novinarstvo, najvažniju valutu za budućnost struke. To obvezuje sve nas, koji branimo demokraciju, da stanemo uz novinare i podržavamo holističkim pristupom novinarstvo kao javno dobro. Nikada kao danas nije bilo važije točno i etičko izvještavanje, i nikada nije bila važnija podrška i obrana novinarstva. Trebamo sve vas, široku koaliciju, kako bismo poboljšali informacijski sustav, a ne samo da bismo usvrdili činjenice.

EU je učinila više nego ikad prije kako bi to omogućila i stvorila sigurniji i održiviji prostor za novinarstvo kao javno dobro, među ostalim donošenjem Europskog akta o slobodi medija. EU je podržala mnoge projekte povezane s novinarskom samoregulacijom, slobodom medija, medijskim pustinjama, sigurnošću novinara, istraživačkim novinarstvom na prekograničnoj razini, potporom slobodnjacima, socijalnim dijalogom, razvojem vještina i osposobljavanjem. Ukupno je oko 50 milijuna eura godišnje dodijeljeno medijskim organizacijama.

To nije dovoljno! Neovisno profesionalno novinarstvo je skupo, ali je najbolji protuotrov za dezinformacije. Angažman publike, novi novinarski formati, medijska pismenost i pravilna upotreba umjetne inteligencije ključni su kako bi novinarstvo postalo alat za povezivanje, raspravu, učenje i sudjelovanje u javnim demokratskim diskursima u današnjim polariziranim društvima. Ali samo ako imamo održive poslovne modele koji jamče pristojne radne uvjete i pravedne naknade.

STANIMO UZ NOVINARSTVO KAO JAVNO DOBRO!